

Met 90 koeien concurrerend

Zwitserland hoogste melkprijs en Nieuw-Zeeland laagste kostprijs blijkt uit internationale vergelijking

Een Nederlands melkveebedrijf met 90 melkkoeien kan de competitie wereldwijd goed aan. De productiviteit per hectare, per koe en vooral per veehouder maken het koeien melken in Nederland efficiënt.

Met enige weemoed kijken veehouders terug op het jaar 2001. Het was een goed jaar en niet alleen in Nederland. Wereldwijd was de melkveehouderij financieel aantrekkelijk, zo blijkt uit cijfers van het International Farm Comparison Network (IFCN). De fraaie inkomsten hadden vooral te maken met een heel goede melkprijs. In een aantal gevallen noteerde het internationale rekencentrum zelfs een toename van de winst van 30 procent. Het absoluut hoogste ondernemersinkomen van meer dan 150.000 euro per melkveebedrijf kwam van de zeer grootschalige bedrijven uit bijvoorbeeld Spanje, Israël, Argentinië, Duitsland en de Verenigde Staten, waar zelfs inkomens van meer dan 1000 euro per koe werden geregistreerd. De familiebedrijven in de Europese Unie scoorden tussen 20.000 en 70.000 euro aan ondernemersinkomen.

Hoe groter het bedrijf hoe hoger het rendement is? Het lijkt inderdaad van toepassing op de cijfers die het IFCN (zie kader) wereldwijd destilleerde, waarbij de verschillen in bedrijfsgrootte ook enorm zijn. De vergelijking werd gemaakt tussen een veebestand bestaande uit drie koeien in bijvoorbeeld Polen of India tot aan bedrijven waar 2100 koeien werden gemolken zoals in Amerika en Spanje. De Nederlandse melkveebedrijven werden weergegeven in drie verschillende uitvoeringen: het lagekostenbedrijf met 48 melkkoeien, een familiebedrijf met 50 koeien en één met 90 melkkoeien. De laatste twee waren overigens geen praktijkbedrijven, maar 'papieren' melkveebedrijven. 'Ze zijn wel representatief voor de Nederlandse situatie', licht Michel de Haan, onderzoeker bedrijfsmanagement van het Praktijkonderzoek Veehouderij en het Nederlandse aanspreekpunt van het IFCN toe.

Wereldmarktprijs

De Haan wil met het naast elkaar leggen van de cijfers de concurrentiepositie van Nederland toetsen. Kunnen we concurreren met bedrijven in Oost-Europa? Is onze kostprijs echt zoveel hoger? Kunnen we tegen wereldmarktprijs produceren? Voor een wereldmarktprijs van 15 euro per 100 kilo melk kunnen we in Nederland niet produceren. 'Maar dat kan geen enkel bedrijf in West-Europa', stelt De Haan gerust, daaraan toevoegend dat het ook de veehouders in het oosten van Europa niet lukt. 'Het kunnen natuurlijk geduchte concurrenten worden, maar voorlopig is hun kennis en infrastructuur nog de beperkende factor.' Veehou-

ders in Oceanië en het zuiden van Amerika lukt het overigens wel om tegen wereldmarktprijzen te produceren. 'De omstandigheden zijn kostprijsvriendelijker en bovendien hebben zij ook met een lagere melkprijs te maken.'

Toch lijkt het erop dat het Nederlandse melkveebedrijf met 90 melkkoeien qua rendement te vergelijken is met de grotere melkveebedrijven in de wereld. Natuurlijk is de prijs voor grond en arbeid hoger in Nederland en ook de quotumprijzen hebben hun weerslag op de kostprijs, maar de melkprijs ligt ook op een redelijk hoog niveau zoals in de meeste West-Europese landen. 'De Nederlandse veehouder onderscheidt zich door zijn kennis en vakmanschap, waarmee hij een hoge, efficiënte productie en veel arbeidsproductiviteit haalt', steekt De Haan een hart onder de riem. Ook de Nederlandse bedrijven met 50 koeien doen goed mee in de internationale vergelijking, maar scoren toch lager. 'Dat is te danken aan het schaalvoordeel', noemt De Haan als reden voor de betere positie van het bedrijf met 90 melkkoeien. Hij noemt in dit verband een nieuw kengetal: kilo's geproduceerde melk per arbeidsuur. 'De arbeidsproductiviteit ligt met 160 kilo melk per arbeidsuur op de grotere bedrijven een stuk hoger; 50 koeien voeren neemt niet vijf keer zoveel tijd in beslag als 10 koeien te eten geven.'

Melkprijs middenmoot

Hoe hangt de Nederlandse vlag er eigenlijk bij? Wat betreft melkprijs zit Nederland, net als de meeste andere EU-landen in de middenmoot. De melkprijs ligt tussen 25 en 35 euro per 100 kilo meetmelk (met 4 procent vet). De melk wordt beter betaald in bijvoorbeeld de Amerikaanse staten New York en Wisconsin en in Israël. Zwitserland spant toch wel de kroon met een melkprijs die tussen de 45 en 50 euro ligt, waarbij de kanttekening geplaatst moet worden dat door hoge eisen aan kleinschaligheid en milieu de kostprijs ook hoger ligt. In landen als Zwitserland, Finland en

IFCN: wereldwijd netwerk van onderzoekers en adviseurs

IFCN staat voor International Farm Comparison Network en is een wereldwijd netwerk van agrarische onderzoekers, adviseurs en (in tegenstelling tot de European Dairy Farmers) geen boeren. IFCN heeft in de database alle technische en financiële kengetallen rondom de melkveehouderij uit 24 verschillende landen verzameld met als doel informatie uit te wisselen en van elkaar te leren. De organisatie maakt gebruik van gemiddelde (virtuele) melkveebedrijven en heeft het rekencentrum (net als de EDF) in het Duitse Braunschweig staan. De resultaten komen van 72 verschillende melkveehouderijbedrijven wereldwijd, waarbij de verschillende landen 74 procent van de melkproductie in de wereld voor hun rekening nemen. Nederland heeft — met het Praktijkonderzoek Veehouderij als initiatiefnemer — zijn cijfers het afgelopen jaar voor het eerst ingebracht.

Bram Prins: 'Onze marges staan onder druk; we gaan naar verdere schaalvergroting'

'In Nederland gaan we naar verdere schaalvergroting in de melkveehouderij om concurrerend te blijven', luidt de les die Bram Prins heeft geleerd uit de cijfers van IFCN. 'We hebben een hoge melkprijs, maar de kostprijs hoort ook tot de hoogste in de wereld; dat baart wel zorgen.' Dat bedrijven met 90 melkkoeien goed scoren in de financiële vergelijking is een goed bericht. 'Maar 90 melkkoeien is geen Nederlands gemiddelde. Bedrijven moeten dus nog verder groeien.' Energie, tijd en geld in een tweede tak steken kan alleen als de eerste floreert', waarschuwt de veehouder uit het Groningse Lellens. 'Beoordeel deze takken afzonderlijk op rentabiliteit.'

De voormalig voorzitter van de EDF is actief betrokken bij het werk van de IFCN. 'Investeren in melkquotum heeft nog steeds prioriteit.' De omzet ver-

hogen kan echter alleen wanneer de liquiditeit en solvabiliteit het toelaten en dat betekent keuzen maken. 'Geen investering dus in "oud ijzer", zoals een stal voor 200 koeien waar er eerst maar 100 in komen. Melk eerst in de bestaande stal zo lang mogelijk door tot de melk eraan de nok uitkomt.' Daarnaast ziet hij investeren in functionele mechanisatie en automatisering als een noodzaak om 'burn out' bij veehouders te voorkomen. 'Besteed de routinematige werkzaamheden op het bedrijf uit en denk ook eens na over samenwerken. De melkveehouder wordt meer en meer strategisch manager.' Daarbij geeft Prins aan dat het aantal liters melk dat veehouders per arbeidsuur managen leidend is voor het rendement. In Nederland ligt dit kengetal op 160 liter per uur, terwijl in Polen de veehouders tot 40 liter komen. 'In Groot-Brittannië is er een bedrijf dat 360 liter per uur haalt.'

Oostenrijk lopen de bijdragen van de overheid ter stimulering van de melkveehouderij bovendien ook nog eens op tot 25 procent van alle inkomsten.

Hoe zit het met de kosten in Nederland? De kleinere bedrijven vallen in de groep met een zeer hoge kostprijs; namelijk die waar meer dan 28 euro per 100 liter melk berekend en uitgegeven moet worden. In deze bedrijfseconomische kostprijs zijn naast de toegekende kosten (bijvoorbeeld voer en dierenarts) ook de afschrijvingen, de rente op het geïnvesteerde vermogen en de beloning voor de ingebrachte arbeid van de ondernemer meegenomen. Het resulteert in een kostprijs die 'meestal geen bedrijfswinst oplevert', licht De Haan de bekende situatie in de melkveehouderij toe, die in vergelijking met ondernemingen als Albert Heyn of KLM bedrijfseconomisch onaantrekkelijk is. 'Maar de arbeidsvergoeding en het rendement op het kapitaal leveren uiteindelijk toch voldoende inkomen voor de ondernemer op.' Met deze vrij hoge kostprijs is Nederland in goed gezelschap van de melkveebedrijven in de meeste Europese landen en het gros van de bedrijven in de Verenigde Staten. De grotere bedrijven in Nederland halen een fractie lagere kostprijs, tussen 23 en 28 euro per 100 kilo melk. Daarbij scharen zich ook grote bedrijven uit bijvoorbeeld Spanje en een onderneming met 400 koeien in de staat New York.

Naast de melkprijs en de kostprijs zijn de verschillende landen vooral vergeleken op rentabiliteit. De best presterende bedrijven zijn gerangschikt op basis van het gemiddelde salaris in euro per uur, verdiend door de mensen die werkzaam zijn op het bedrijf. Wat blijkt is dat bedrijven uit het noorden van Amerika met meer dan 400 koeien per bedrijf het hoogste arbeidsinkomen halen met ruim 24 euro per uur. Nederland komt samen met de andere West-Europese landen op een tweede plaats met 18 euro per uur. Oceanië (Australië en Nieuw-Zeeland) volgt met 16 euro en een flink eind daar achter volgt Zuid-Amerika met 6 en scoort Azië met 0,6 euro per uur het laagst.

Het ondernemersinkomen ligt op het Nederlandse melkveebedrijf van 90 melkkoeien op één van de hoogste niveaus ter wereld. Meer dan 100.000 euro als jaarlijks inkomen werd ook verdiend op de grotere bedrijven in het oosten van Duitsland, Spanje, Amerika, Australië en Nieuw-Zeeland, maar ook een bedrijf met 360 melkkoeien in Israël en een onderneming met 600 melkkoeien in Argentinië had een ruim arbeidsinkomen. Het geeft aan dat een 90-koppige melkveestapel in Nederland wereldwijd gezien zeer concurrerend is. Tenminste in 2001.

Alice Booij

Figuur 1 – Ondernemersinkomen op melkveebedrijven in verschillende landen met aantal melkkoeien (l.k.= lage kosten)

